

УДК 796.093.86

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ КОНТРОЛЮ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФЕХТУВАННІ

Зоряна СЕМЕРЯК, Сергій СМІРНОВСЬКИЙ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Еволюція змагальної діяльності у фехтуванні визначає зміни системи підготовки фехтувальників. Сучасний стан розвитку фехтування, який характеризується інтенсифікацією змагальної діяльності фехтувальників, потребує впровадження диференційованих підходів до вдосконалення техніко-тактичної підготовки фехтувальників на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Мета дослідження – обґрунтувати показники для контролю змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників. У статті визначено, що при здійсненні контролю змагальної діяльності серед показників що використовуються для її контролю, відсутнє диференціювання залежно від стилів ведення поєдинків фехтувальниками та способів тримання зброї. Проте у фехтуванні на шпагах за останні роки набули великої популярності різні способи тримання зброї, але в дослідженнях із цього напрямку відсутня диференціація показників залежно від способу тримання зброї та стилю ведення поєдинків. Розроблено рекомендації щодо удосконалення показників контролю змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів.

Ключові слова: Фехтувальники, техніко-тактична підготовка, показники контролю.

Постановка проблеми. Еволюція змагальної діяльності у фехтуванні визначає зміни системи підготовки фехтувальників. Рішення Міжнародної федерації фехтування стосовно обмежень часу ведення поєдинку, системи покарань за пасивне ведення бою, розмірів фехтувальної доріжки, кількості необхідних для перемоги уколів, системи виявлення переможців змагань сприяли змінам змагальної діяльності фехтувальників та суттєво вплинули на систему підготовки спортсменів. У результаті цього виникли й зазнали змін різні стилі ведення поєдинків фехтувальниками [5, 10, 14]. Сучасний стан розвитку фехтування, який характеризується інтенсифікацією змагальної діяльності фехтувальників потребує впровадження диференційованих підходів до вдосконалення техніко-тактичної підготовки фехтувальників на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальними дослідженнями теорії спорту зазначається, що одним із результативно-значущих компонентів забезпечення змагальної діяльності є рівень техніко-тактичної підготовленості спортсменів [7, 8]. Вона є однією з найважливіших сторін процесу багаторічного удосконалення фехтувальників і становить основу в досягненні вищої спортивної майстерності в цьому виді спорту [1].

На сучасному етапі розвитку фехтування постає актуальне питання вивчення техніко-тактичної підготовленості фехтувальників-шпажистів, її реалізації в умовах змагальної діяльності, встановлення модельних показників техніко-тактичних дій фехтувальників-шпажистів та визначення напрямів їх використання в системі підготовки фехтувальників на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Вивчення рівня техніко-тактичної підготовленості у процесі змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників можливе через здійснення контролю за змагальною діяльністю та реєстрації показників, їх обробки та аналізу.

Зв'язок з науковими темами та планами. Роботу виконано згідно з темою 2.8. «Удосконалення підготовки спортсменів в окремих групах видів спорту» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.

Мета дослідження: обґрунтувати показники для контролю змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, аналіз документальних матеріалів, порівняння, метод класифікації.

Результати дослідження та їх обговорення. За останні роки в Україні та за її межами проводилася велика кількість досліджень, що прямо стосуються створення модельних харак

теристик змагальної діяльності [13]. Науковці створили модельні характеристики фехтувальників високого класу, розробили рекомендації щодо вдосконалення техніко-тактичної підготовки висококваліфікованих фехтувальників. Усі дослідження з наряду створення модельних характеристик змагальної діяльності фехтувальників проводилися з використанням методу педагогічного спостереження, який передбачає контроль показників змагальної діяльності, які є специфічними для різних видів та завдань педагогічного спостереження [13].

Зокрема, дослідження фахівців В.А. Бусол, І.М. Рошнін, В.С. Шуберт. [11] були спрямовані на визначення обсягу, ефективності та результативності бойових дій фехтувальників шаблестів. Науковці проводили контроль змагальної діяльності, у процесі якого встановлювали обсяг, ефективність, результативність атакуючих і захисних дій шаблестів та помилки при отриманні результативних ударів фехтувальниками-шаблестами. Зокрема, у дослідженні були визначені обсяг, результативність та ефективність простих, складних і комбінованих атак, різновидів захистів і контратакуючих дій, зустрічних нападів таких як ремізи, обопільні атаки, прямою рукою, а також причини що призводили до невдалого застосування цих дій.

А.Бакум і В.Гамалій [2] дослідили кількісну оцінку технічних дій фехтувальників-рапіристів високої кваліфікації. Під час проведення педагогічного спостереження змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників-рапіристів був здійснений контроль показників бойових дій фехтувальників. Зокрема контроль був спрямований на визначення кількісного оцінювання технічних дій фехтувальників-рапіристів. При проведенні спостереження реєструвалися кількісні показники атакуючих, контратакуючих та оборонних дій, також різновиди захисних та контратакуючих дій. Основна увага зверталася на обсяг цих дій.

Дослідження О. Мороза [9] були спрямовані на визначення обсягів і результативності бойових дій фехтувальників-шпажистів різної кваліфікації. Проводився контроль змагальної діяльності фехтувальників-шпажистів, в якому науковці реєстрували показники атакуючих дій фехтувальників-шпажистів і засобів протидії атакам. При здійсненні контролю реєструвалися показники різновидів атак і засобів протидії їм, а саме: контратакуючі дії, такі як уколи на зустріч та обопільні атаки й різновиди захистів із відповідями. На відміну від досліджень І. Рошнін [10,11], у дослідженнях О. Мороза [9] акцентовано увагу на показниках уколів назустріч, що є специфічними для фехтування на шпагах, та не було визначено причини зниження ефективності й результативності бойових дій.

Вплив на зміни техніко-тактичної підготовки фехтувальників-шаблестів інноваційних впроваджень у правила фехтування досліджував І. Рошнін. Зокрема було проведено контроль змагальної діяльності, при якому реєструвалися показники виконання атак «кидковим випадом», їх кількість та ефективність, також різновиди атак, в яких застосовувався новий вид пересувань, прості, складні та комбіновані атаки та обсяги, ефективність і результативність застосування кидкового випадку у видах атакуючих дій [11].

У 2011 році А. Бакум та В.Сергієнко провели низку досліджень, що стосувались атакуючих дій у змагальній діяльності фехтувальників-рапіристів. Під час досліджень було здійснено контроль змагальної діяльності фехтувальників-рапіристів. Зокрема, під час контролю змагальної діяльності реєструвалися показники атакуючих дій фехтувальників-рапіристів, а саме простих, складних та комбінованих атак. Також акцентувалася увага на різновидах дії на зброю під час виконання атакуючих дій фехтувальниками-рапіристами, їхньому об'ємі, результативності та ефективності застосування [2].

Дослідники (А. Воронезький, О. Шостацький, Ю. Юрковський, 2011) досліджували обсяг та ефективність атакуючих дій рапіристів високої кваліфікації на сучасному етапі розвитку фехтування. Дослідження було проведено застосовуючи метод педагогічного спостереження за змагальною діяльністю рапіристів високої кваліфікації, яке передбачало контроль змагальної діяльності рапіристів. Під час контролю змагальної діяльності реєструвалися показники атакуючих дій висококваліфікованих фехтувальників-рапіристів, їх різновидів: простих атак, складних атак і комбінованих атак, реєструвався їх обсяг, ефективність і результативність. Проте специфічною рисою цих досліджень, яка відрізняє їх від досліджень проведе-

них А. Бакумом та В. Сергієнко, є те, що вивчалися способи й умови виконання атакувальних дій у змагальних поєдинках висококваліфікованих фехтувальників-рапіристів.

М. Риднік [12] провів дослідження щодо способів ведення поединку як основи випереджувального моделювання техніко-тактичної підготовки фехтувальників. Зокрема, дослідження було сконцентровано на визначенні обсягів, ефективності та результативності атакувальних і захисних дій фехтувальників-рапіристів. При проведенні досліджень було здійснено педагогічне спостереження змагальної діяльності фехтувальників. При цьому основна увага концентрувалася на показниках атак, контратак, захистів з відповідями та ремізів висококваліфікованими фехтувальниками-рапіристами. Визначено їх обсяги, ефективність і результативність. Здійснювався контроль атакувальних дій фехтувальників-рапіристів, при якому до уваги бралися показники різновидів уколів при виконанні атакувальних дій фехтувальниками-рапіристами, також показники різновидів дій на зброю під час виконання атакувальних дій. Особливостями цих досліджень, що відрізняє їх від досліджень проведених у цьому ж напрямі іншими фахівцями є те, що було виявлено співвідношення атак з діями на зброю й простих атак.

О. Шевчук та В.Гамалій [5,14] провели низку досліджень, спрямованих на визначення техніко-тактичних дій кваліфікованих шпажистів в умовах змагальної діяльності. Метою їхнього дослідження було визначити сучасні тенденції техніко-тактичних дій фехтувальників високої кваліфікації в умовах змагальної діяльності.

У процесі досліджень використовувався метод відео знімання й аналізу знятого матеріалу, а також метод теоретичного аналізу й узагальнення. Метод відео знімання дозволяє більш детально реєструвати показники змагальної діяльності. Проводився контроль техніко-тактичних дій фехтувальників-шпажистів в умовах змагальної діяльності. Зокрема, контроль був сконцентрований на показниках атакувальних дій, простих складних та комбінованих атаках, способах їх застосування у бойових ситуаціях, їх обсяг, ефективність застосування та результативність. Також показниками були засоби протидії атакам, зокрема контратакувальні дії та захисти з відповідями. Було проаналізовано обсяг, ефективність та результативність усіх видів захистів та контратак, визначено шляхи їх застосування у змагальних поєдинках висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів [5].

Отже, після аналізу дослідження виявлено, що найбільше дослідники приділяють увагу показникам атакувальних дій, особливо простим, складним та комбінованим атакам, їх обсягу, ефективності та результативності під час змагальної діяльності. Також під час здійснення контролю змагальної діяльності використовуються показники протидії атакам, а саме контратаки та захисти з відповідями. Значно рідше дослідники акцентували увагу на різновидах дії на зброю під час виконання атак та протидії атакам.

Проаналізовані нами дослідження, проведені в Україні за останні роки, показали, що при здійсненні контролю змагальної діяльності, серед показників, що використовуються для її контролю відсутнє диференціювання від стилів ведення поединків фехтувальниками та способів управління тримання зброєю. У фехтуванні на рапірах це зумовлено низькою популярністю використання французької ручки фехтувальниками-рапіристами. У фехтуванні на шаблях це зумовлено унеможливленням використання інших способів тримання зброї. Проте у фехтуванні на шпагах за останні роки набули великої популярності різні способи управління зброєю, але в дослідженнях із цього напрямку відсутня диференціація показників залежно від способу тримання зброї та стилю ведення поединків.

Отже, визначено необхідність щодо проведення контролю змагальної діяльності з використанням показників: обсяг та різновиди дій на зброю при виконанні атакувальних та оборонних дій; види захистів та способи їх виконання; різновиди контратак та дії на зброю під час їх виконання; різновиди протидій атакам, контратакам та захистам; реєстрація показників, що стосуються пасивного ведення поединків, часового режиму завданні уколів висококваліфікованими фехтувальниками-шпажистами, представниками різних стилів ведення поединків.

Висновки:

1. За останні роки спостерігається значна кількість досліджень, що стосуються визначення показників змагальної діяльності фехтувальників, серед яких найбільшою популярністю користуються показники обсягу, ефективності та результативності атакувальних, захисних та контратакувальних дій.

2. Визначено необхідність здійснення контролю з акцентуванням уваги на показниках обсягу та різновидів дій на зброю при виконанні атакувальних та оборонних дій; видів захистів та способів їх виконання; різновидів контратак та дії на зброю під час їх виконання; різновидів протидій атакам, контратакам та захистам, з урахування способів управління зброєю, що підтверджено неврахуванням цих особливостей у попередніх науково-методичних дослідженнях.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні аналізу змагальної діяльності спортсменів у фехтуванні з врахуванням способів управління зброєю.

Список літератури

1. *Аркадьев Е. И.* Тактика в фехтовании / Е. И. Аркадьев – М., 2011. – 124 с.
2. *Бакум А.* Атакующие действия в соревновательной деятельности рапиристов высокой квалификации / А. В. Бакум, К.Н. Сергиенко // Физическое воспитание студентов. – Х., 2011. – № 2. – С. 1 – 5.
3. *Бусол В.* Характерні риси сучасного фехтування як олімпійського виду спорту / Бусол В., Азарченков П. // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10, т. 1. – С. 473 – 478
4. *Бусол В.* Обсяги та ефективність бойових дій кваліфікованих фехтувальників-шаблестів / В. Бусол, І. Роцін // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2005. – Вип. 9 т. 3. – С. 335 – 339.
5. *Гамалий В. В.* Особенности применения атакующих действий высококвалифицированными фехтовальщиками на шпагах (по результатам чемпионатов Европы и мира 2007-2008 г.г.) / В. В. Гамалий, Е.Н. Шевчук // Наука в олимпийском спорте. – 2009. – № 2. – С. 23–28.
6. *Дрюков В. А.* Тренировочные бои в занятиях различной направленности в предсоревновательном мезоцикле квалифицированных спортсменов в фехтовании на шпагах / Дрюков В. А. // Материалы II Межрегион. науч.-практ. конф. посвященной 100-летию современного олимпийского движения. – Х., 1994.
7. *Келлер В. С.* Теоретические основы спортивной тактики / В. С. Келлер // Фехтование : сб. ст. – М., 1983. – С. 37–39.
8. *Келлер В. С.* Тренировка фехтовальщиков / Келлер В. С., Тышлер Д. А. – М.: Физическая культура и спорт. – 1972 – 182 с.: ил.
9. *Мороз О.* Обсяги та результативність бойових дій кваліфікованих фехтувальників-шпажистів упродовж поединку [Текст] / О. Мороз // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 3. – С. 43–46.
10. *Роцін І. Г.* Оптимізація техніко-тактичної підготовки фехтувальників-шаблестів на етапі спеціалізованої базової підготовки : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: [спец.] 24.00.01 / І. Г. Роцін; ЛДІФК. – Л., 2008.
11. *Роцін І.* Інноваційні впровадження у правила змагань та їх вплив на змагальну діяльність фехтувальників-шаблестів / Роцін І. // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 3. – С. 317–323.
12. *Рыдник М.* Средства ведения поединков, как основа опережающего моделирования технико-тактической подготовки юных фехтовальщиков / Рыдник М. А. // Учёные записки. – 2009. – № 11. – С. 82 - 86.
13. *Смирновский С.* Актуальные проблемы совершенствования технико-тактической подготовки квалифицированных фехтовальщиков / Смирновский С. Б. // Физическая культу-

ра, спорт, туризм: наука, образование, технологии : материалы. Всерос. науч.-метод. конф. – Челябинск, 2013. – С. 100–102.

14. Шевчук Е. Н. Состояние проблемы технико-тактической подготовки квалифицированных фехтовальщиков // Современный олимпийский спорт и спорт для всех, тез. докл. XI Междунар. науч. конгр. – Минск, 2007. – Ч. 3. – С. 56–59.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОНТРОЛЯ СОРЕВНОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ФЕХТОВАНИИ

Зоряна СЕМЕРЯК, Сергей СМІРНОВСЬКИЙ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Эволюция соревновательной деятельности в фехтовании определяет изменения системы подготовки фехтовальщиков. Современное состояние развития фехтования, которое характеризуется интенсификацией соревновательной деятельности фехтовальщиков, требует внедрения дифференцированных подходов к совершенствованию технико-тактической подготовки высококвалифицированных фехтовальщиков. Целью исследования является обосновать показатели для контроля соревновательной деятельности высококвалифицированных фехтовальщиков-шпажистов. В статье определено, что при осуществлении контроля соревновательной деятельности, среди показателей, используемых для ее контроля, отсутствует дифференцирование в зависимости от стилей ведения поединков фехтовальщиками и способов держания оружия (ручка или пистолет). Однако в фехтовании на шпагах за последние годы приобрели большую популярность различные способы держания оружия, но в исследованиях по этому направлению отсутствует дифференциация показателей в зависимости от способа содержания оружия и стиля ведения поединков. Разработаны рекомендации по совершенствованию показателей контроля соревновательной деятельности высококвалифицированных фехтовальщиков – шпажистов.

Ключевые слова: фехтовальщики, технико-тактическая подготовка, показатели контроля.

DESCRIPTION CONTROL COMPETITIVE ACTIVITY IN FENCING

Zoryana SEMERYAK Sergiy SMYRNOVSKYY

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. Evolution of competitive activity in fencing training system identifies changes in training of fencers. The current state of fencing, which is characterized by the intensification of competitive activities needs to implement a differentiated approach to improve the technical and tactical training of highly qualified fencers. The aim of the research is to substantiate indicators for monitoring competitive activity of highly qualified fencers. It has been determined that during the control of competitive activity there is not differentiation of control indicators depending on the style of competitive activity of fencers, and types of weapon`s grip (French grip or Belgian “pistol” grip). However, in epee fencing, in recent years, different kinds of grips gained much popularity, but the researches in this area do not differentiate parameters depending on styles of competitive activity and type of grips. There have been elaborated recommendations for improving the indicators for control of competitive activity of highly qualified fencers.

Keywords: fencers, technical and tactical training, indicators of control.